

Geen tijd betekent geen prioriteit

De Standaard*,
Vr. 12 Jun. 2015, Pagina 42

'Druk druk druk? Als je het echt zo druk hebt, dan zeg je dat geen drie keer', zei Theo Maassen in zijn conferentie 'Functioneel naakt'. Dat we steeds meer tijdsdruk ervaren komt niet zozeer doordat we voortdurend in tijdnood zitten, maar doordat we steeds meer druk ervaren om alles te beleven, en wel nu, schrijft Theun Pieter van Tienoven.

We zijn niet meer gaan werken en zeker niet meer op afwijkende uren, we hebben een onverminderd of zelfs toegenomen aantal uren vrije *tijd*, en de gezinsarbeid raakt steeds beter verdeeld onder vrouwen en mannen. Toch ervaren we meer tijdsdruk dan vijftien jaar geleden (DS 10 juni) .

Die toename is deels te verklaren door het steeds groter wordende spanningsveld tussen arbeid en gezin. Door langer te studeren betreden we later de arbeidsmarkt, moet een carrière op kortere termijn worden gemaakt, en stellen vrouwen kinderen krijgen uit tot een (biologische) grens die desondanks blijft samenvallen met die geplande carrière.

Maar dat is niet het hele verhaal. Er speelt een belangrijke sociaal-culturele norm die maakt dat we ons drukker (menen) te voelen de vroeger.

De heersende culturele norm in onze hedendaagse samenleving stelt dat we iets van ons leven moeten maken. Door de secularisering richten we ons leven niet meer in om God te behagen en Zijn laatste oordeel te doorstaan. Neen, we leven maar één keer en we moeten er het beste van maken. Met als gevolg dat we zo veel mogelijk willen doen, zo veel mogelijk beleven en zo veel mogelijk participeren. Een druk leven is het credo en al wie het niet druk heeft, vinden we lui en lusteloos. Met andere woorden, het 'druk hebben' en veel beleven en ervaren is een sociaal-culturele norm geworden en dus hebben we het 'druk, druk, druk'.

Twee sporten en een instrument leren

Die norm vertaalt zich naar vrijwel alle levenssferen. De beste kandidaten voor hogeschoolde arbeidsplaatsen hebben in hun studietijd al ervaring opgedaan en hebben ook al werkervaring in andere jobs. Een goede moeder maakt - tussen de werkuren door - dat haar kind *geen* minuut stilzit, één of twee sporten doet en een instrument leert spelen. Elke ervaring telt. Ook de markt speelt in op die norm: het aanbod voor consumptie, cultuur en recreatie in de vrije *tijd* is overweldigend. Gevoed door de wens (of de norm) om het druk te hebben, happen we gretig toe. We kopen een ski-uitrusting, een fitnessabonnement, een HD-recorder met ruimte voor de vele tv-series, en dat allemaal met één doel: beleven. Veel plannen worden door tijdgebrek nooit in daden omgezet, ook dat creëert tijdsdruk.

Bovendien worden die intenties nog eens sterk beïnvloed door de vluchtigheid van hypes en modes. Iets wat nu 'in' is, kan over een paar dagen alweer 'uit' zijn. Die vluchtigheid beperkt zich niet alleen tot consumptie en recreatie. Ook het sociale leven verandert sneller dan vroeger. Stabiele instituten worden uitgehold. Het

traditionele gezin maakt plaats voor nieuw samengestelde gezinnen, een vast arbeidscontract bij één en hetzelfde bedrijf is in navolging van bovenstaande niet meer wenselijk, en hoeveel afgestudeerden vinden nog werk dat aansluit bij hun studie? De snelheid van het sociale leven creëert tijdsdruk. Juist omdat verandering zo snel kan gaan, wordt het steeds moeilijker om te voorspellen of de keuze voor een bepaalde ervaring in het heden nog wel waardevol is in de toekomst. Bovendien is een ervaring uit het verleden daardoor ook sneller achterhaald. We leven in het onzekere van tijdloze *tijd*. Om die onzekerheid te ondervangen, moeten we in het nu zo veel mogelijk beleven. Iemand die de vluchtigheid van die ervaringen niet kan bijbenen, raakt achterop en mogelijk sociaal uitgesloten.

De kip of het ei?

De vraag van oorzaak en gevolg blijft er een van de kip of het ei. De culturele norm mag dan wel zijn dat we het drukke en rijke leven waarderen, maar door meer en meer te willen, houden we die norm ook in stand. Bovendien, zo blijkt uit het de resultaten van het tijdsbestedingsonderzoek, doen we een aantal dingen minder dan vijftien jaar geleden. Het lijkt er dan ook sterk op dat het druk hebben een statussymbool is. Dat neemt niet weg dat die norm druk uitoefent op het dagelijkse leven en dat de gevolgen van versnelling van het sociale leven en de vluchtigheid van belevenissen merkbaar zijn.

De vraag is ook wat het concept tijdsdruk eigenlijk meet. Het lijkt erop dat het niet gaat over in welke mate we *geen tijd* hebben voor bepaalde zaken, maar in welke mate we *geen* prioriteiten meer kunnen stellen en *geen* keuzes meer willen maken.

De *tijd* lijkt gekomen om de culturele norm van drukte en beleven om tot een rijk en gewaardeerd leven te komen, te doorbreken. Laten we luisteren naar een wijs man uit het verleden. Jean-Jacques Rousseau schreef dat mensen op twee manieren hun leven rijker kunnen maken: ofwel door ze meer geld (of *tijd*) te geven, ofwel door hun verlangens in te tomen. Dat laatste lijkt nog zo slecht niet. En het zal zeker wat (tijds)druk van de ketel nemen.

Theun Pieter van Tienoven ■